

Pevec.

(Spisal *Podlesnikov.*)

Veliki gledališki listi so naznanjali nastop v domovino se vrnivšega umetnika Milana Z... Časniki so poročali, da se je izobraževal v tujini in hoče sedaj na domačem odru peti v nekaterih operah.

Stara, osivela Z...ka je kupila vstopnico za galerijski sedež. Še nikdar ni bila v gledališču; danes pa hoče iti, da vidi svojega sina Milana, velikega in proslavljenega. — Bila je vdova. Dokler je bil Milan mlad, živel je pri svoji materi in se učil krojaštva. Ko pa je odrasel in čutil v sebi nagon do umetnosti, je zapustil mater in rodno mesto in šel v tujino se izobraževati. S podporo, katero je dobival iz domovine, se je izobrazil v umetnika, o katerem so poročali tuji in domači listi jako laskavo, kateremu so obetali sijajno bodočnost.

Danes torej nastopi po dolgih letih med svojimi rojaki, da jim pokaže, kako je porabil talent, česa se je naučil. Listi so delali velikansko reklamo za večere, katere bode prebil mladi umetnik doma med svojci, in pozdravljali mladega pevca z nenavadnim entuzijazmom.

Počasi je stopala stara Milanova mati po stopnicah, s težkimi preprogami pregrnjenih, tje gori v drugo nadstropje gledališča. Zrla je velike, pol nage sohe na stopnicah, čudila se in strmela ob bogastvu in razkošju, ki je vladalo v hramu umetnosti. Mamil jo je parfum, katerega so puščale za seboj dražestne dame; te so hotele pred njo in mimo nje po stopnicah, zavite v dragocene kožuške in svilene šale, kateri so jim pokrivali umetne frizure in od veselja se lesketajoče obraze.

Gledališče je bilo skoro do cela napolnjeno, ko je prispela Z...ka na svoje mesto tje gori na galerijo. Velik, pozlačen lesteneč na stropu je žarel v stoterih lučicah, katere so pošiljale mehko svetlobo

po dragocenih zagrinjalih lož, po baržunastih sedežih in marmornatih kipih ob stenah.

Milanova mati je bila zopet osupla ob tem pogledu in za trenutek ni vedela, kam bi se obrnila. Povsod bogastvo in blesk, veselja se žareči obrazi, dragocene toalete, umetne frizure, z zlatom obšite uniforme, gole prsi, bele orokavičene roke dam, pomisljivi pogledi iz lož, smeh za malimi pah-ljačami, pogovori, pozdravljanje, pokloni in zopet smeh. Dušo objemajoči akordi godbe in mamljivi, opojni, težki vzduh, ki je napolnjeval velike prostore. Vse to je mamilo staro ženico.

Slikal *Jos. Germ.*

Sv. Frančišek.

Sedla je na lesen stol v kotu, katerega ji je odkazal mož, ki je pobiral vstopnice, zrla v to burno življenje in se čudila, čudila. — Vsi ti ljudje pa so prišli gledat njega — njenega sina — njenega Milana —, si je mislila starica, in srce ji je jelo ponosa utripati. Kako rada bi povedala temu svetu, tem ljudem, da je umetnik, katerega so prišli poslušat, njen sin, rodni njen sin.

Kako težko in nestrpno je pričakovala, da se odgrne veliki zastor, in da se prikaže njen Milan!

Kakšen že mora biti, odkar se nista videla! Velik, lep. Ali pač vé, da je prišla tudi ona v gledališče ga poslušat? Težko. Že dva dni je v mestu, in vendar se še ni nič oglasil pri njej, da bi jo pozdravil, da bi ji povedal, kako mu je bilo po svetu in kako se je vrnil. Kako ga je pričakovala! Toda ni ga bilo. Pa saj ni imel časa, imel je preveč opraviti z gledališčem, toda jutri, jutri gotovo pride, saj vendar še ni pozabil svoje matere, katera ga tako zelo ljubi.

Godba je potihnila, z odra se je čul glas zvončka.

Pst — pst — tiho!

Nervozno šepet se je čutil po gledališču. Zastor se je dvignil. Na odru je stal on. Stari Z... ki je jelo burno utripati srce. Molč za trenutek. Za tem pa burni klici, da se je treslo gledališče.

Živio! — Živio!

Dame v ložah so se nagnile naprej, da bi videle mladega, lepega umetnika, z drobnimi, orokavičenimi ročicami pa so mu ploskale. On pa je stal miren in čakal, da se poleže ta burni pozdrav. Na rahlo se je priklonil.

Novi živio-klici. Mlad fant, oblečen za paža, je prinesel na oder velik lovorov venec z dolgimi, rdečimi trakovi in ga izročil njemu.

Plosk, ropot, burni klici, brez konca... smeh... glasovi čudenja.

On pa je stal še vedno miren, ponosen in čakal, da se poležejo ti burni pozdravi. Včasih se je na lahno poklonil in krog finih ustnic mu je igral zadovoljen nasmeh.

„Dom in svet“ 1899, šte. 20.

Ljudstvo se je pomirilo, in v širnih prostorih je zavlada mučna tihota. Vse je čakalo, da začne peti.

Od začetka tihi, mili, dušo objemajoči, potem pa vedno močnejši in močnejši glasovi so se čuli iz grla mladega umetnika.

Ti mamljivi, opojni, mehki, vabljivi in razkošni glasovi so očarali poslušavce. Vse je bilo mirno, tiho in začarano o tem petju.

On je pel in pel.

Ljudstvo pa se je naslajalo ob teh glasovih in jih srkalo vase.

On je pel še vedno, močno, sedaj burno, potem zopet milo.

Odpel je arijo.

Mir.

Zatem pa burni vzkliki čudenja in pohvale. Ploskanje. Živio-klici.

Iz lož pa so jele obsipati nežne roke pevca s cvetjem. Stara mamica je sedela mirno na svojem sedežu in gledala na svojega sina Milana.

Kako rada bi pohitela k njemu tje na oder in ga objela ter pritisnila na svoje srce, polno ljubezni in sreče! Kako rada bi povedala temu ljudstvu, da je to njen sin, da je mladi umetnik njen Milan —, samo njen otrok! V očesu se ji je prikazala solza radosti in je zdrknila po razoranem licu.

Milan je zopet pel. Pel je celi večer in napajal poslušavce s svojim divnim glasom.

Ljudstvo pa mu je ploskalo in ga obsipalo s cvetjem.

* * *

Noč je, temna, mrzla zimska noč. Po samotni predmestni ulici, katero razsvetljuje slaba cestna svetilka, stopa, zavita v črno ruto, Milanova mati, vračajoča se iz gledališča.

Čudno! Danes stopa pol lože nego prej kdaj po zmrzlem snegu, in prav nič je ne zebe. Nekako mehko, prijetno, sladko ji je v duši, saj misli na slavnega sina, na srečnega Milana. Kako velik, kako lep je njen sin! In vse se mu klanja, vse ga proslavlja, vse ga ljubi; najbolj pa ga ljubi ona, njegova mati.

Da bi že skoro prišel, da ga stisne na svoje prsi, da ga objame in mu pové, da ga ljubi, neizrekljivo ljubi, in da je mnogo, mnogo trpela, ko ga ni bilo!

Stradala je, da, stradala in zmrzovala in vedno mislila le nanj in nanj.

Prišla je do svojega stanovanja. Mala, podstrešna sobica z borno opravo. Ženica je bila trudna. Odložila je ruto, prižgala malo svetilko in se napravljala k počitku. Predno pa je zlezla na svoje borno ležišče, pokleknila je pred malo, očrnelo, vrlo staro sliko Device Marije ob postelji in molila. Molila je dolgo, vroče, kipeče, polna zaupanja. Molila je za sina in prosila, da naj ga Bog obvaruje med kalnimi valovi življenja in ga kmalu pripelje v materino naročje.

Po velih staričinah licih so lezle velike solze, solze materine ljubezni.

V jedni najelegantnejših mestnih kavarn pa je sedel mladi pevec Milan Z... med družbo veselih tovarišev, kateri so mu nاپivali in se mu laskali in pili.

In pili so dolgo v noč.

* * *

Drugi in tretji dan potem je zopet nastopil Milan Z... in zopet ga je slavilo gledalstvo, a k materi ga ni bilo.

Starica v podstrešni sobici je čakala in čakala, molila ter plakala in zopet čakala.

Sina pa le ni bilo. Pozabil je na rodno mater, zatajil lastno kri in živel le slavi.

Čez par dnij je zopet odšel, bil je angažiran na neki dvorni operi.

Koliko je pretrpela užaljena mati, koliko tajnih vzdihov je slišala nje borna sobica, in koliko vročih solzá je pretočila starica pred podobo Matere Božje! Ob tem pa se je starala.

Leta tekó. O mladem pevcu ni bilo dolgo nič slišati, pozabili so ga. Pozabilo pa ga ni ljubezni polno srce materino. Le ona je še vedno mislila nanj in molila za izgubljenega sina.

Molila in plakala je in zopet molila.

Nekega dné so prinesli časopisi to-le pretresujočo novico: „Naš rojak, operni pevec Milan Z..., sedaj angaževan na dvorni operi v B., se je minuli teden ustrelil na odru, ko je odigral svojo ulogo v ‚Trubadurju‘. Zdravniki sicer upajo, da bodo rešili mlado življenje, toda peti pač ne bo več mogel. Vzrok temu žalostnemu dogodku je baje lepa primadona.“

In mamica Milanova je zvedela to novico. Zbolela je nevarno, in življenje njeno se je jelo bližati koncu. Par dnij je še premolila in preplakala v želji, da bi mogla še enkrat videti svojega Milana, toda ta želja se ji ni izpolnila.

In Milan?

Ozdravel je, pel pa ni več. Odšel je v svet in se izgubil v širni areni življenja. Nihče izmed domačinov in znancev ni več čul o Milanu Z... u.

Moj trdni sklep.

Še eno sem menil zapeti —
kot že običaj je na sveti,
kar pesnikov peval že menda je vsak —
o cvetni pomladi, o zorni mladosti:
pa vikne kraj mene v zarastli tam hosti
staričava vrana: vrag, vrag, vrag!

Pobral sem kopita in šila —
domov jo pobrisal;
a to sem pa sklenil po poti,
da več o mladosti in vesni
ne bodem ni peval, ni pisal,
če spet me kak šembraj ne zmoti.

Jožef Volc.